

tilstrækkelig mange Ændringer at foreslaa, at man fra Administrationens Side kunde være bekendt at ulejlige Lovgivningsmagten med et Lovforslag isaa Henseende, ogsaa var man endda ikke vis paa, at Lovgivningsmagten, hvis man aabnede for Ændringsforslagsposen, ikke, fordi der var saa langt imellem, krævede saadanne i Øjeblikket ikke forsvarlige Ændringer, at Virksomhedens økonomiske Takstpolitik kom i Fare, Resultatet blev da ogsaa og maatte blive hos Administrationen Tunghed, Stivhed og Ængstelse for at komme til Rigsdagen; for Loven absolut bød det, Mangel paa Smidighed i Konkurrencen med andre Befordringsmidler, manglende Mulighed for ved en efter Forholdene afpasset Hensyntagen at holde sine Kunder fast. Heri er der i Fjor sket nogen Forandring, idet man i Rigsdagen ændrede alle Taksterne til Maksimaltakster, under hvilke det dog med Finansudvalgets Billigelse er tilladt Administrationen frit at bevæge sig. Min Motivering for denne Ændring var den Gang en Henpegen paa det forventede stadige Prisfald, som vilde gøre det rimeligt, at Statsvirksomhederne var i Stand til let at følge efter med sine Takster, men jeg tilstaar gerne, at jeg allerede den Gang havde mine Tanker om Virksomhedernes større Selvstyre for Øje, og at jeg mente, at de nye Takster, saaledes som de var fastsat, altsaa under et forholdsvis højt Prisniveau, som Maksimaltakster, vilde give det fornødne Spillerum i Retning af Bevægelighed for det kommende Aar. Lad mig sige med det samme, at jeg mener, at under et større Selvstyre for Statsvirksomhederne maa ligesom ved de koncessionerede Telefonselskaber og de private Jernbaneselskaber Hovedtaksterne sanktioneres af Ministeren for offentlige Arbejder som Maksimaltakster, men at Detaillerne maa bestemmes af Virksomhedens Ledelse.

Jeg har ved det, jeg nu har sagt saa kort, som det har været mig muligt — og maaske har jeg endda været forkortfattet —, søgt at skildre Manglerne ved det nuværende System. De maa formentlig være iøjnefaldende; baade driftsmæssig og anlægsmæssig gaar store Værdier tabt, og Dogmet om den dyre Statsdrift breder sig. Naar Staten ikke overtog de private Telefonselskaber, efterhaanden som deres Koncessioner udløb i Aarene 1919—21, skønt dette var alle politiske Partiers Forudsætning, da Koncessionerne 25 Aar forud blev givet, men Rigsdagen gav Selskaberne en fornyet Koncession paa 20 Aar og endda paa ovenud favorable Vilkaar for den private Kapital, som var anbragt i dem, saa skyldtes det

aabenbart Dogmet om den dyre Statsdrift, Troen hos de borgerlige Partier paa, at selv om denne Privatkapital omtrent sikredes en Forrentning af 8 pCt., og selv om Staten gennem et særligt Tilsyn sikrede sig Afgørelsen baade af Takster og Afskrivningsregler, alt for at føre Kontrol med, at Anlægene ikke blev forringet, vilde det dog give et bedre økonomisk Resultat ogsaa for Abonnementerne end under den indtil nu kendte Form for Statsdrift. Og naar den for nogen Tid siden nedsatte Kommission angaaende Forholdet paa Orlogsværftet og Hærens tekniske Korps, disse to meget betydelige Statsvirksomheder, har endt sit Arbejde og skal stille Forslag om disse Virksomheders fremtidige Skæbne, forudser jeg fra de borgerlige Partiers Repræsentanter et Forslag om disse Værksteders Nedlæggelse og Produktionens Overgang til private Værfter og Værksteder; hvis ikke, hvad jeg haaber, de her fremsatte Tanker om ændrede Former for Statsdrift i hvert Fald har neutraliseret Dogmet om den dyre Statsdrift.

Det, jeg foreløbig tænker mig som Resultat af Overvejelser og Drøftelser, der maatte finde Sted angaaende Spørgsmaalet om en ændret Form for Driften af vore Trafikvirksomheder, er da, at disse Virksomheders Detailbudgetter gaar ud af Finansloven og dermed ud af Rigsdagens direkte Varetægt, at Ansvaret og den dertil fornødne Myndighed i hver af de tre Etater lægges i en Generaldirektørs Haand, bistaaet af en lille Bestyrelse, valgt af Regering og Rigsdag, samt at der stilles det Krav til disse Virksomheder, at de skal forrente sig ligesom alle andre Virksomheder. Kravet om Forrentning er nemlig efter min Mening det eneste sikre Middel til at opnaa en økonomisk forsvarlig Drift. Ved Overgangen til en saadan ny Styrelsesform maatte saa Kapitalens Størrelse fastsættes, det vil sige den Anlægskapital, Staten har staaende i Virksomheden, for Tiden er det for Statsbanernes Vedkommende 500 Mill. Kr., for Postvæsenet 22 Mill. Kr. og for Telegrafvæsenet ca. 42 Mill. Kr. Denne Anlægskapital maatte naturligvis omvurderes til en passende Størrelse, svarende til normal Anlægsværdi med rimelig Afskrivning, hvorved Tallene antagelig i hvert Fald for Statsbanerne og for Telegrafvæsenet vilde blive væsentlig mindre. Pengene til nye Anlæg maatte da efter nærmere Motivering fremtidig ydes paa Finansloven som rentebærende Laan fra Staten, eventuelt ved Tilblivelse til Optagelse af særlige Obligationslaan i Virksomhederne. I hvor høj Grad det maatte findes nødvendigt for Rigsdagen